

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 429/2018-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. júla 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Ladislava Orosza a Miroslava Duriša predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Evou Geleneky Hencovskou, Bajzova 1436/2, Košice, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 41 ods. 1 a 4 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 23 P 356/2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. júna 2018 doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 41 ods. 1 a 4 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 23 P 356/2016 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ podal 18. novembra 2016 okresnému súdu návrh na zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „maloletá“ alebo „dcéra“). Sťažovateľ uvádza, že so svojou dcérou má dobrý vzťah, ktorý by chcel rozvíjať aj formou striedavej osobnej starostlivosti.

Sťažovateľ uvádza, že ani po desiatich mesiacoch od podania návrhu okresný súd vo veci nenariadil pojednávanie. Z uvedeného dôvodu podal 13. septembra 2017 sťažnosť na prietahy v konaní podľa § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“). Z odpovede predsedu okresného súdu vyplynulo, že zákonná sudkyňa vo veci je dlhodobo práceneschopná, takže došlo k prerozdeleniu jej spisov medzi zostávajúce dve sudkyne vybavujúce uvedenú agendu, čím vznikla ich „*enormná zaťaženosť*“. Predseda okresného súdu zároveň uviedol, že vo veci bolo nariadené pojednávanie na 30. október 2017.

Sťažovateľ v sťažnosti namieta postup okresného súdu v súvislosti so znaleckým dokazovaním, keď napriek tomu, že predložil súkromný znalecký posudok, okresný súd ustanovil sám znalca a uložil mu vypracovať znalecký posudok. V tejto súvislosti uvádza:

„Do termínu pojednávania, za účelom hospodárnosti a rýchlosti konania, sťažovateľ zabezpečil súkromný znalecký posudok vypracovaný znalkyňou [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], č. 47/2016 zo dňa 31. 10. 2016, ktorý predložil do súdneho spisu.

Dňa 30. 10. 2017 súd v predmetnej právnej veci pojednával s tým, že vo veci nerozhodol, ale nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru pedopsychológie a vyzval procesné strany na prípadné ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania. Súd na posudok predložený sťažovateľom bez relevantného dôvodu neprihliadol.

Od uvedeného obdobia, t. j. od 30. 10. 2017 súd vo veci ďalšie pojednávanie nenariadil.

Navyše sťažovateľ dňa 06. 11. 2017 doručil súdu návrhy na doplnenie dokazovania, ktoré súd ani ku dnešnému dňu nevykonal a ich výkon ani nezabezpečil.“

Sťažovateľ ďalej namieta postup okresného súdu pri tvorbe súdneho spisu – vzhľadom na absenciu číslovania strán a tiež pri vyhotovovaní zvukového záznamu z pojednávania. V tejto súvislosti uvádza:

„Okrem toho sťažovateľ zistil aj ďalšie pochybenia vo vedení súdneho spisu, ktorý neobsahoval čísla strán, čo u sťažovateľa vzbudilo dôvodnú neistotu dodatočnej manipulácie so spisom. Rovnako tak sťažovateľ požiadal o vyhotovenie zvukového záznamu z pojednávania, priamo do zápisnice o pojednávaní zo dňa 30. 10. 2017. Následne pretože na jeho žiadosť nikto nereagoval, opakovane dožadoval informačnú kanceláriu Okresného súdu Košice II o vyhotovenie zvukovej nahrávky. Po troch mesiacoch dňa 06. 02. 2018 počas štúdiu spisu sťažovateľ zistil, že zamestnanci súdu, ktorí sú oprávnení záznam vyhotoviť, nedisponujú dokonca ani pokynom zákonnej sudkyne. Po urgencii bolo sťažovateľovi oznámené, že nahrávacie zariadenie bolo v daný deň nefunkčné. Sťažovateľ upozorňuje, že záznam o nefunkčnosti nahrávacieho zariadenia bol vyhotovený až po jeho opakovaných urgenciách, a preto vyvstáva pochybnosť o tom, ako je možné, že do toho času nebola zistená absencia zvukového záznamu, ktorý je povinnosťou súdu vyhotoviť a pokiaľ to z technických príčin nie je možné, upozorniť na túto skutočnosť aj strany konania.“

Vychádzajúc z uvedených skutočností podal sťažovateľ 15. februára 2018 opakovanú sťažnosť podľa zákona o súdoch, ktorú predseda okresného súdu vyhodnotil rovnako ako prvú sťažnosť. V tejto súvislosti sťažovateľ namieta, že postup okresného súdu v napadnutom konaní nemôže ospravedlniť ani enormná zaťaženosť vo veci konajúcej sudkyne.

Sťažovateľ ďalej uvádza:

„Sťažovateľ pre prehľadnosť uvádza nasledovný chronologický prehľad priebehu konania na Okresnom súde Košice II, sp. zn. 23 P/356/2016:

Dňa 18. 11. 2016 – sťažovateľ podal návrh na zmenu úpravy rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu,

Dňa 13. 09. 2017 – sťažovateľ podal sťažnosť na prietahy k rukám predsedu súdu,

Dňa 20. 09. 2017 – predseda súdu vyhotovil písomné stanovisko k sťažnosti sťažovateľa.

Dňa 30. 10. 2017 – súd vo veci pojednával a záverom pojednávania odročil za účelom znaleckého dokazovania.

Dňa 04. 12. 2017 – súd ustanovil znalkyňu z príslušného odboru,

Dňa 15. 02. 2018 – sťažovateľ doručil k rukám predsedu súdu opakovanú sťažnosť na prietahy,

Dňa 23. 02. 2018 – súd vyexpedoval uznesenie o ustanovení znalkyne,

Dňa 01. 03. 2018 – predseda súdu podal písomné stanovisko na podanú sťažnosť sťažovateľa.

Dňa 12. 03. 2018 – sťažovateľ podal prostredníctvom svojho právneho zástupcu odvolanie voči povinnosti zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania a to z dôvodu toho, že ako otec sám na základe vlastnej iniciatívy a z vlastných peňažných prostriedkov dal vyhotoviť znalecký posudok, na ktorý súd bez náležitého zdôvodnenia neprihliadol. Sťažovateľ tak aj v tomto smere vyvinul maximálne úsilie zabezpečiť všetky dôkazy tak, aby súd už na jednom pojednávaní mohol zodpovedne rozhodnúť vo veci samej.

Z vyššie uvedenej chronológie je zrejmé, že súdu trvalo desať mesiacov kým vytyčil termín pojednávania, a to vo veci starostlivosti súdu o maloleté deti. Následne po termíne pojednávania súd vyše mesiaca vyhotovoval uznesenie, ktorým ustanovil znalkyňu z príslušného odboru a ďalšie dva mesiace a devätnásť dní sťažovateľ čakal, kým súd predmetné uznesenie vyexpedoval. Od 23. 02. 2018 súd pritom vo veci nekoná vôbec.

V dôsledku nečinnosti súdu sťažovateľ prichádza o možnosť byť so svojou dcérou. Aj podľa predloženého znaleckého posudku má pritom všetky predpoklady na to, aby mohol realizovať striedavú osobnú starostlivosť, a byť so svojou dcérou v rovnocennom časovom intervale ako matka.

Pre harmonický psychický rozvoj dieťaťa je otcovský prvok nevyhnutný, a je v najlepšom záujme dieťaťa nestratiť kontakt s otcom v akomkoľvek veku, naopak k rozvoju dieťaťa je potrebné tento kontakt prehlbovať a utužovať. Práve čas, v ktorom rodič môže verbálne alebo neverbálne pôsobiť na dieťa, je primárnym elementom naplňovania rodičovskej výchovy a starostlivosti o dieťa.

Akékoľvek odd'alo vanie striedania sa rodičov na výchove dcéry v prejednávanej veci možno posúdiť ako diskrimináciu otca a ohrozenie jeho participácie na spoločných chvíľach v živote maloletej. Zároveň je tým spomaľovaný proces rovnocennej výchovy oboch rodičov na duševnom a sociálnom vývine maloletého dieťaťa. Možnosť striedavej osobnej starostlivosti umožňuje deťom, aby si vytvárali zážitky s oboma rodičmi, a navyše aj v zmysle predloženého znaleckého posudku otec disponuje všetkými predpokladmi pre riadnu výchovu a starostlivosť o dieťa...

Navyše sťažovateľ zdôrazňuje, že za účelom rýchleho prejednaní veci vždy včasne reagoval na akúkoľvek výzvu súdu, predkladal dôkazy, navrhoval vykonanie dôkazov, a do termínu pojednávania zabezpečil aj súkromný znalecký posudok obsahujúci znaleckú doložku v súlade so zákonom, z ktorého súd mohol pri svojom rozhodovaní vychádzať.“

Sťažovateľ na základe uvedených skutočností navrhuje, aby ústavný súd nálezom rozhodol tak, že vysloví porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s porušením základného práva na ochranu rodičovských práv podľa čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy a práva na rešpektovanie rodinného života podľa čl. 8 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, prikáže okresnému súdu, aby konal v napadnutom konaní bez zbytočných priet'ahov, a prizná mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 40 000 €. Sťažovateľ si zároveň uplatnil úhradu trov konania.

Návrh na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľ odôvodňuje s poukazom na „dlhotrvajúci stav jeho právnej neistoty, pretože svoju dcéru miluje a bol by rád, ak by s ňou mohol tráviť oveľa viac času, a to pravidelne. Napriek tomu už osemnásť mesiacov sa sťažovateľ prizera ako mu je v jeho právach bránené, ako je zvýhodňovaná výlučne matka, ktorá s dieťaťom trávi oveľa viac času ako je to umožnené otcovi. Dieťa pritom samo má záujem byť s otcom častejšie. Sťažovateľ sa ani po dvoch sťažnostiach k rukám predsedu súdu nevie domôcť meritórneho rozhodnutia. Zdôrazňuje pritom, že ide o maloleté dieťa a starostlivosť oň, ktoré by mali byť v rozhodovacej činnosti súdu prioritou.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, ak namietaným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu tohto základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 7/00, III. ÚS 100/01, III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06).

Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

Zjavná neopodstatnenosť sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na konanie bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže vyplývať aj z toho, že porušenie tohto základného práva sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, ktoré z hľadiska jeho druhu a povahy netrvá tak dlho, aby sa dalo vôbec uvažovať o zbytočných prietáchoch (II. ÚS 92/05). Dôvodom na odmietnutie sťažnosti ako zjavne neopodstatnenej je aj zistenie, že sa postup všeobecného súdu nevyznačoval takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné prietahy (I. ÚS 27/02, I. ÚS 197/03, I. ÚS 38/04).

Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý zistený prietah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 57/01, I. ÚS 46/01, I. ÚS 66/02). Pojem „zbytočné prietahy“ obsiahnutý v čl. 48 ods. 2 ústavy je pojem autonómny, ktorý možno vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. S ohľadom na konkrétne okolnosti veci sa totiž postup dotknutého súdu nemusí vyznačovať takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prietahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 63/00).

Sťažovateľ namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní o zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu.

V čase predbežného prerokovania sťažnosti napadnuté konanie trvalo jeden rok a osem mesiacov. V doterajšom priebehu konania okresný súd nariadil a uskutočnil jedno pojednávanie, ktoré odročil pre účely znaleckého dokazovania. Neskôr okresný súd

rozhodol o ustanovení znalca a toto uznesenie expedoval účastníkom. Z uvedeného vyplýva, že v období jedného roka a ôsmich mesiacov okresný súd nebol úplne nečinný, keď vykonal dva relevantné úkony smerujúce k rozhodnutiu veci – pojednávanie a rozhodnutie o ustanovení znalca. Možno pripustiť námietku sťažovateľa, že časový odstup medzi jednotlivými úkonmi je vzhľadom na predmet konania relatívne neprimeraný – pojednávanie sa uskutočnilo až takmer rok po začatí konania a časové úseky medzi pojednávaním – ustanovením znalca – expedovaním uznesenia účastníkom by bolo vhodné tiež skrátiť. Napriek uvedenému ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní doteraz nedošlo k vzniku prietáhov, ktoré by mali ústavne relevantnú intenzitu, t. j. takých prietáhov, ktoré by mali za následok porušenie označených práv podľa ústavy a dohovoru.

Ústavný súd prihliadol na predmet konania – ide o rozhodovanie o návrhu sťažovateľa o zmenu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletej, pričom sťažovateľ navrhuje, aby maloletá bola zverená do striedavej osobnej starostlivosti. V sťažnosti neargumentuje, že sa s maloletou nemôže stretávať, prípadne neuvádza, že by mu matka maloletej bránila v styku s maloletou. Z uvedeného možno usudzovať, že do rozhodnutia okresného súdu v napadnutom konaní sa realizuje doterajšia úprava výkonu rodičovských práv a povinností – v rámci ktorej sa sťažovateľ stretáva v určitom režime s maloletou a môže tak vykonávať svoje rodičovské práva a podieľať sa na výchove maloletej. Skutočnosť, že aktuálne sa s maloletou stretáva v menšom rozsahu ako jej matka (vychádzajúc z predpokladu, že maloletá je zverená do osobnej starostlivosti matky) – nie je postačujúca pre záver o porušení ním označených práv.

Námietka sťažovateľa, že okresný súd neakceptoval ním predložený znalecký posudok a sám ustanovil znalca, ktorému uložil povinnosť vypracovať znalecký posudok, je neopodstatnená. Vzhľadom na predmet napadnutého konania je potrebné prihliadnuť na to, že súd je povinný zistiť skutočný stav veci [§ 35 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“)] a je povinný vykonať aj iné dôkazy, ako navrhli účastníci, ak je to potrebné na zistenie skutočného stavu veci (§ 36 CMP). Je vecou okresného súdu, akými dôkaznými prostriedkami splní svoju povinnosť zistiť skutočný stav veci, preto postup, keď okresný súd sám nariadil znalecké dokazovanie a ustanovil znalca –

hoci sťažovateľ predložil vlastný znalecký posudok, nemožno považovať za neefektívny, prípadne nesústreďený postup, ktorý by mohol viesť k záveru o porušení základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Zisťovanie, čo je v najlepšom záujme maloletej – vyžaduje odborné skúmanie, preto znalecké dokazovanie na zistenie záujmu maloletej je bez ďalšieho akceptovateľným postupom konajúceho súdu.

Pokiaľ ide o námietku sťažovateľa týkajúcu sa neočíslovaných strán v súdnom spise a poskytnutia zvukového záznamu z pojednávania, prípadne dodatočná poznámka o tom, že nahrávacie zariadenie nebolo funkčné – nejaví sa, že by tieto okolnosti samy osebe mohli viesť k záveru o porušení sťažovateľom označených práv. Súdny spis sa tvorí priebežne, preto prítomnosť neočíslovaných podaní a dokumentov v súdnom spise je v zásade prirodzená. Námietka sťažovateľa týkajúca sa možnosti manipulácie so spisom v dôsledku chýbajúceho číslovania je len hypotetická, sťažovateľ neuviedol žiadne ďalšie konkrétne skutočnosti, ktoré by naznačovali prípadnú manipuláciu so spisom, neuviedol ani náznak konkrétneho a reálneho cieľa, ktorý by sa mal dosiahnuť takouto manipuláciou. Napokon ani prípadná absencia zvukového záznamu z pojednávania priamo nebránila okresnému súdu v ďalšom procesnom postupe – v tomto prípade v ustanovení znalca. Sťažovateľ nenamieta, že na predmetné pojednávanie nebol riadne predvolaný, prípadne že by nemal možnosť sa tohto pojednávania zúčastniť – preto absencia zvukového záznamu z tohto pojednávania mu nemohla materiálnym spôsobom zabrániť pri účinnom uplatňovaní jeho práv a záujmov v napadnutom konaní.

Vzhľadom na to, že ústavný súd nezistil skutočnosti, ktoré by viedli k záveru o možnom porušení základných práv sťažovateľa podľa čl. 41 ods. 1 a 4 a čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, odmietol sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Po odmietnutí sťažnosti bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa.

Nad rámec veci však ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že vzhľadom na predmet napadnutého konania – týkajúci sa maloletého dieťaťa – je okresný súd povinný pristupovať k tejto veci s osobitnou starostlivosťou počas celého konania, osobitne dbať na jeho celkovú dĺžku a realizovať jednotlivé opatrenia a procesné úkony rýchlo a priebežne. V prípade, ak by okresný súd v ďalšom období v napadnutom konaní bez ospravedlniteľného dôvodu nepostupoval plynulo, resp. efektívne, sťažovateľovi nič nebráni v tom, aby sa opätovne obrátil na ústavný súd so sťažnosťou, ktorou bude namietat' porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. júla 2018